

התנאי שרק אם משלה בהן האור עושה להן מערכה בפני עצמן (תוס' ישנים; תוס' רא"ש. וראה גם רש"י לעיל מה, א ד"ה שלא, ושיח יצחק). ולדעת המפרשים ש'עושה להן מערכה' היינו בשבת (ראה ביאורנו לעיל (ד"ה איברי)), התנאי שדוקא אם משלה בהן האור נאמר גם בחול, בין בכשרים בין בפסולים, ולא נחלקו הלשונות בענין זה (משנה למלך מעשה הקרבנות ד, ג). ויש שפירש, שבחול בכשרים עושה להן מערכה בפני עצמן גם אם לא משלה בהן האור (שיח יצחק). ויש שסובר, שבחול אפילו לפסולין עושה מערכה בפני עצמן, ואפילו אם לא משלה בהן האור (חזו"א א"ח א"ה קכו, כט. וראה בתוס' ד"ה אבל לא, שיש שפירשו שהלישנא קמא אינה חולקת לדינא על הלישנא בתרא).

וְאִפְּלוּ בְשֶׁבֶת תְּנִינָא וְהָיוּ חֻמְשׁ, ומבואר שאיברי הקרבנות של ערב יום הכיפורים שלא נתעכלו מבעוד יום, היו קרבים ביום הכיפורים, אף על פי שדינו כשבת, ויש ללמוד מכך שגם בשבת עושים להם מערכה ומקריבים אותם עליה (רש"י). ואף שהגמ' לעיל העמידה את משנתנו דוקא בכשרים, מכל מקום כיון שבחול פסולים שמשלה בהן האור דינם ככשרים, מסתבר שגם בשבת דינם ככשרים (תוס' רא"ש).

קִשְׁיָא - ואין זו דחיה גמורה לדברי בר קפרא, משום שאפשר לתרץ שכוונת המשנה היא 'בכל יום' מימות החול, אבל לא בשבת (ריטב"א. וראה שפת אמת).

וְרַבָּה אָמַר דּוּחָה אֶת הַטּוּמְאָה וְאֵינוּ דוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת - מה שאמר רב הונא 'תחילתו דוחה', כוונתו לענין שחיטת התמיד של שבת והקרבנות, שדוחה שבת, ומה שאמר 'סופו אינו דוחה', כוונתו לענין הקטרת חלבים ואברים של התמיד שנשחט בערב שבת [שהיא בסוף עבודותיו], שאינה דוחה את השבת (רש"י בפי הראשון). וכוונת הגמ' לעיל 'ופליגא דרב הונא', היא לפי פירושו של רבא בדעת רב הונא, שנמצא שבר קפרא ורבה שאמרו שהקטרת חלבים ואברים של קרבנות ערב שבת דוחה את השבת, חולקים על רב הונא. אבל לפי פירושו של רב חסדא בדעת רב הונא, דברי רב הונא נאמרו לענין דחיית טומאה, ואינם סותרים לדברי רב קפרא ורבה (ריטב"א; תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

ויש שפירשו, שכוונת רב הונא 'תחילתו דוחה' היא לענין הקטרת חלבים ואברים של קרבן התמיד של שבת, ומה שאמר 'סופו אינו דוחה', כוונתו לענין הקטרת חלבים ואברים של קרבן התמיד של ערב שבת (רש"י בפי השני, והכריע כפי הראשון; תוס' ד"ה תחילתו; ריטב"א), ו'דוחה' היינו שעושה להם מערכה בפני עצמן, ו'אינו דוחה' היינו שאינו עושה להם מערכה בפני עצמן אלא מקטירים על גבי מערכה גדולה, ולרב חסדא הנדון הוא באברים שנטמאו, ולרבה הנדון הוא לענין שבת [ומה שאמרו בגמ' שנחלקו אם 'דוחה' שבת וטומאה - אף שהמחלוקת היא האם עושה מערכה בפני עצמן - הוא משום שיסוד הנדון הוא בדין דחיה, שכן דוקא לאברים שדין הקטרתם הוא מעיקר חובת ההקטרה של הקרבן, עושה מערכה בפני עצמן, וכשם שעושה מערכה לקרבנות היום, כך עושה מערכה מיוחדת לאברים של אתמול, אבל לאברים שדין הקטרתם הוא רק משום שנעשו 'לחמו של מזבח', אין עושה מערכה בפני עצמן. מעתה, אם הקטרתם דוחה שבת או טומאה, נמצא שהקטרתם היא מחובת הקרבן, ועושה להם מערכה בפני עצמן, אבל אם אינה דוחה, הרי הקטרתם רק מדין 'לחמו של מזבח', ואין עושה להם מערכה בפני עצמן (מנחת אברהם, בשם הגר"מ פינשטיין)]. ולפירוש זה, כוונת הגמ' לעיל 'ופליגא דרב הונא', היא בין לרב חסדא ובין לרבה, שהרי לרב קפרא איברי עולה שנתותרו עושה להם מערכה בפני עצמן, אפילו פסולין, ואפילו בשבת (תוס' שם בדעת רש"י בפי השני).

צְרִיקָא, ללמדנו שאפשר לכתחילה לקחת את הגחלים גם מצידו המערכה שאינם מכוונים כנגד הפתח, אף שאינם 'לפני ה" ממש, ובלבד שיהיו בצד המערבי של המזבח (שכולו נחשב 'לפני ה"') (ע"פ רש"י כאן ולעיל מה, ב ד"ה ולקח, תוס' ישנים; תוס' רא"ש כאן בשמו; רמב"ם עבודת יום הכיפורים א, ד, ע"פ להם משנה שם). ויש שפירשו, שהכתוב בא ללמדנו שאף אם לא נטל את הגחלים מ'לפני ה"', יצא ידי חובה בדיעבד [ולדעתם רק החלק שלפני הפתח ממש נחשב 'לפני ה"'] (תוס' ד"ה אבל דהא, ע"פ גבורת ארי). ויש שפירשו, שאפשר לקחת את הגחלים מכל מקום במזבח, ולא רק מצדו המערבי (רבנו חננאל; מאירי).

אִיבְרֵי עוֹלָה שְׁנִתְּתוּרָו עוֹשֶׂה לְהֶן מְעַרְכָּה בְּפְנֵי עֲצֻמָּה וְסוֹדְרִין וְאִפְּלוּ בְשֶׁבֶת - ועיקר הדין האמור, ש'עושה להן מערכה בפני עצמה', הוא בימות החול (רש"י; ריטב"א), שמהלשון 'ואפילו בשבת', משמע שמתחילה מדובר בחול (תוס' ישנים; תוס' מנחות מ, ב ד"ה תכלת). אולם יש שגרסו 'איברי עולת חול', ולדעתם עיקר הדין האמור כאן הוא בשבת (רבנו אליקים; תוס' שבת כ, א ד"ה למשרי, וכן נראה בתוס' כאן ד"ה אבל לא. וראה ברש"י שדחה גירסא זו).

לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְפִסּוּלִין וְדוּקָא שְׁמִשְׁלָה בְּהֶן הָאֹר - שרק באופן זה עושה להם מערכה בפני עצמה, אולם גם אם לא משלה בהם האור יש להקטירם על גבי המזבח [שהרי מדובר כאן בפסולים ש'אם עלו לא ירדו' (ראה רש"י ד"ה לפסולין)], אלא שמקטירים במערכה הגדולה (מנחת אברהם).

אָבַל לֹא מִשְׁלָה בְּהֶן הָאֹר, לדעת המפרשים (ראה ביאורנו לעיל (ד"ה אברי)) שדברי בר קפרא נאמרו לענין שבת, הטעם שאם לא משלה בהן האור אינם קרבים הוא משום שקרבן חול אינו קרב בשבת, כפי שדרשו [בפסחים (פג, ב) מהפסוק (במדבר כה, י) 'עולת שבת בשבתו', ולא עולת חול בשבת, ומה שדרשו [בשבת (כ, א) מהפסוק (שמות ג, ג) 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם', שרק במושבותיכם אסור להבעיר אש, אבל מותר להקריב בשבת אברים ופדרים של חול, היינו כמשלה בהן האור. ולפירוש זה, כוונת הגמ' 'לא נצרכה אלא לפסולין, ודוקא שמשלה וכו', אינה שכשרים מותר להקריבם גם אם לא משלה בהן האור, אלא שדוקא בפסולים הוצרכו לחדש שאם משלה בהן האור מותר להקריבם, אבל בכשרים פשוט שמוותר (תוס' ד"ה אבל לא, בשם ריב"א ור"י). והטעם שאם משלה בהן האור מותר להקריבם, הוא משום שנעשו 'לחמו של מזבח', ונחשבים כקרבנות השבת שהקרבנות דוחה שבת (תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

ויש שפירשו, שהלימוד מהפסוק 'בכל מושבותיכם' להתייר אברים ופדרים של חול, הוא לענין יום השבת, שכיון שבלאו הכי מבעיר את אש המערכה לצורך קרבנות השבת, הותר גם להקריב עליה אברים ופדרים של חול, והלימוד מהפסוק 'עולת שבת בשבתו' לאסור עולת חול בשבת, הוא לענין ליל שבת, שלא הותר באותה שעה להבעיר האש לצורך שום קרבן (תוס' ד"ה אבל).

ויש שפירשו, שהלימוד מהפסוק 'עולת שבת בשבתו' לאסור עולת חול בשבת, הוא לומר שאין עושים לה מערכה בפני עצמה, אבל עצם הקרבתה דוחה שבת, כפי שנלמד מהפסוק 'בכל מושבותיכם', שמוותר להוסיף אש לצורכם במערכה של קרבנות היום (רשב"א, ריטב"א ור"ן שבת שם).

איכא דאמרי אהד קשירין ואהד פסולין וכו' - וללישנא קמא, דוקא בפסולין נאמר התנאי שרק אם משלה בהן האור עושה להן מערכה בפני עצמן, אבל בכשרין, גם אם לא משלה בהן האור עושה להן מערכה בפני עצמן, אולם ללישנא בתרא, גם בכשרין נאמר